

Kerstnachtviering | Zaterdag 24 december 2022 | Grote of St.-Baukerk

Preek ds. Tom de Haan
(Lucas 2, 1 – 20)

Lieve mensen, hier in de kerk en op de Grote Markt,

In de kerstnacht voordat corona de kop opstak, drie jaar geleden, lukte het, om elkaar van binnen naar buiten en van buiten naar binnen een vrolijk kerstfeest te wensen.

En nu leek het me wel mooi en belangrijk om te kijken of we daar een traditie van zouden kunnen maken. Dus zullen we het er maar weer op wagen? En deze keer elkaar een 'vredevol kerstfeest' wensen? In het vertrouwen dat de mensen aan de ándere kant van de muur óók leuke mensen zijn? We beginnen aan deze kant:

Mag ik u hier ín de kerk allemaal vragen om bij drie redelijk luidt: Een vredevol kerstfeest! te roepen voor de mensen op het plein? Daar gaan we: 1, 2, 3! ...

En dan nu, lieve mensen op het plein, jullie moeten ietsje harder roepen om door die muren heen te komen, maar ik vertrouw op jullie en tel tot drie: 1,2, 3! ...

Hoe prachtig. En hoe belangrijk dat er mooie dingen, door de ramen en deuren heen, deze kerk ín en uit gaan. En wat een tegenstelling met de Spaanse kanonskogel die hier vierhondervijftig jaar geleden naar binnen vloog, en die hier, voor de kijker rechts van mij, in de muur hier achter is blijven zitten.

Zoals vandaag Cherson onder vuur ligt, zo lag 450 jaar geleden Haarlem onder vuur. En wie burgemeester Jos Wienen op Insta volgt, zoals ik, die werd de afgelopen weken op de hoogte gehouden van hoe dat beleg van Haarlem verliep in 1572.

En ook nu, wonen in onze stad, en op de boten, mensen die zijn gevlucht, voor oorlog of onderdrukking. Ook met hén willen we vannacht kerst vieren. Ookal zijn ze ver van huis, en ongetwijfeld vanavond ook verdrietig over alles wat in hun leven overhoop is gehaald door oorlog en geweld. In verbondenheid met hen, las Anatolij Stryzhnev met ons het eerste deel van het kerstevangelie. Zijn kleindochter Anna Roelofs-Ivanchenko werd dit jaar een bekende Haarlemmer vanwege haar organisatie van hulpgoederen voor Oekraïne. Het groeide uit -onder de naam Rasom, dat 'samen' betekent - tot een platform van ontmoeting en steun aan de Oekraïeners in Haarlem.

Ik bedoel maar: Elkaar goede dingen wensen, zoals vrede en geluk; het doet er toe mensen. Niet alleen maar zéggen, maar ook even menen, voelen in je hart: Voor jou, voor u, wens ik vrede en geluk.

Vannacht is het kerst. Het verhaal over hoe God, mens wordt.

Hoe kan dit feest van Kerst, eraan bijdragen dat het vrede wordt? En met vrede bedoel ik niet, dat mensen braaf hun mond moeten houden als er problemen zijn. Vrede gaat altijd samen met recht. Dus onrecht moet worden benoemd.

Maar waar halen we het geloof vandaan dat het kan? Het kerstverhaal doet er toch al lang niet meer toe? Dat sprookje? Wie gelooft daar nog in?

Wil je gewoon vanavond lekker samen kerst vieren, begint er iemand over Jezus te praten... Irritant.

Want we leven in een tijd, waarin we religie vooral behandelen als een hobby voor mensen die hun eigen verstand niet willen gebruiken, en die liever hun eigen verantwoordelijkheid aan God uitbesteden.

Of deze kerk vinden we wel een prachtig monument of een historisch museum, als er maar niemand begint te preken.

Dus ik waag het er maar op:

Wat is één van de mooiste dingen die we als volwassenen aan kinderen geven?

Verhalen, sprookjes!

En nu is er met sprookjes in onze tijd iets bijzonders aan de hand: We lezen ze met liefde voor aan kinderen. Maar als we volwassen zijn, dan is het opeens 'dom' of 'naïef' als je 'nog in sprookjes gelooft'. Want draken bestaan toch niet écht? En prinses-zijn is vandaag de dag ook bepaald geen sprookje.

Er is een gedachte van de Engelse schrijver Gilbert Keith. Chesterton, al een eeuw oud: Een sprookje, zegt hij, wil ons niet overtuigen dat draken bestáán, maar dat draken verslágen kunnen worden.

Dus wat als sprookjes nooit de bedoeling hadden om ons te doen geloven dat draken écht zouden bestaan. Wat als sprookjes belangrijk zijn, omdat ze ons juist willen vertellen dat we onze eigen draken en monsters in de ogen kunnen kijken en kunnen verstaan? Veelkoppige monsters, en vuurspuwende monsters, met of zonder vleugels, monsters van onrecht, armoede, fraude, leugens, van racisme, geweld en oorlog. Zijn dát niet de echte monsters waarvan we hopen dat ze dat ze maar ergens ver bij ons vandaan in de bergen in een grot blijven wonen. En waar we af en toe maar iemand aan opofferen om het monster rustig te houden.

Waar ik heen wil: De bijbel is geen wetenschappelijk werk, geen boek van feiten, en dus maar een heel matig geschiedenisboek. Het is in de eerste plaats een bibliotheek van verhalen en boeken, wel 66 verschillende, die steeds doorgegeven zijn en bewaard als een kostbaar, en zelfs heilig boek. Maar nog belangrijker: je mist de betekenis van het kerstverhaal als je het alleen maar serieus zou nemen wanneer het ook écht gebeurd is. Hou het er maar op, dat er genoeg gebeurd is, om het verhaal te laten ontstaan. En wat er werkelijk waar aan is, is dat wat er tóen gebeurde, nog steeds gebeurt. Machthebbers die mensen van hot naar her laten reizen. Ook al is een vrouw hoogzwanger. "Het spijt me, regels zijn regels. U past niet in het systeem." Nog steeds zijn er vrouwen, mannen en kinderen nergens thuis, en op zoek naar geldige papieren die hun een officieel erkende plek op deze wereld moeten geven. Nog steeds komen er kinderen ter wereld op plekken die daar niet voor bedoeld zijn. Denk maar aan de tenten in Ter Apel.

De vraag aan óns is, of we, net als de wijzen uit het Oosten waar Mattheus over vertelt, of net als die herders in het veld waar Lucas over schrijft, ook nú nog op zoek naar zo'n pasgeboren kind zouden gaan. Of we kunnen geloven dáár iets goddelijks te ontmoeten. Of we de ouders durven leren kennen. Of we er geschenken voor meebrengen. De vraag is of ook wij ons, zoals die herders, wel op weg durven laten sturen, - niet door feiten, cijfers of argumenten - maar door zoiets ongrijpbaars als de stem van een engel. Een stem die ons vertelt dat zo'n kwetsbaar, pasgeboren, hulpbehoevend kind juist ónze redder zou kunnen zijn; Dat wat wij moeten verzórgen, ons zou kunnen redden?

Wie verslaat in sprookjes de draak? Vaak niet de stoere ridder die geharnast te paard gaat. Het is juist het kind, dat vertrouwen heeft. Net als in het bijbelverhaal van David en de reus Goliath trouwens.

Want je hebt vertrouwen, hoop en liefde nodig om de strijd met draken te winnen. En dat zijn precies die dingen die we aan elkaar géven. Die stérker worden, hoe meer we ze delen, hoe meer we elkaar die verhalen vertellen. Dat zijn de dingen die het licht maken in ons leven. Zo'n boek wil de bijbel zijn.

En het wonder is, dat we, ook vandaag nog, staan op de schouders van de generaties die ons voorgingen, een beweging die al 2000 jaar geleden begon, en niet is opgehouden. Omdat het ongelooflijke idee, dat God zich zou kunnen laten zien en kennen in een kwetsbaar mensenkind, je niet meer loslaat. Dat hoorden we helemaal aan het begin van deze dienst, de woorden uit het Evangelie van Johannes: ¹⁸*Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft Hem doen kennen.*

Ja, ook de kerk is maar mensenwerk, verre van perfect, sorry voor alles wat er fout is. Maar het verhaal zal altijd blijven. Als een verhaal, niet van dwang, maar van bevrijding en van belofte! Die hele bijbelse bibliotheek door. Daarom lieten onze voorouders het hier boven mijn hoofd neerzetten: *"Gods woord blijft in den eeuwigheid."*

Juist voor wie zich klein gemaakt voelt, juist voor wie de hete adem van dreigende draken voelt, voor wie zich afvraagt wat de zin van dit leven is, en of het nog goed kan komen met de wereld:

De vraag is niet of we sterk en machtig genoeg zullen zijn, maar of we genoeg vertrouwen en liefde kunnen delen. Donker verdrijf je niet met donker, maar met licht. En daarom vieren we vannacht het licht dat in een klein kind in onze wereld is gekomen.

Durf de draken in je eigen leven en in ons samenleven in de ogen te kijken, want we kunnen ze samen verslaan, met licht, liefde, hoop en vertrouwen.

In de naam van het kerstkind Jezus, Gods licht in de duisternis. Echt waar.

Amen